

UDC 77.04(0.029.1):616-036.21COVID-19(477) «2020/2021»

**PICTORIAL NARRATIVES OF UKRAINIAN PHOTOBOOKS DURING THE PANDEMIC
OF COVID-19 (2020-2021)**

Robert Dovganych – PhD student Lviv National Academy of Arts, Lviv

Problem Statement and Relevance of the Study. The COVID-19 pandemic significantly impacted the formation of narratives in both individual and collective book photographic publications released in Ukraine and abroad during 2020-2021. Ukrainian photographers, considering the context of the pandemic in 2020-2021, faced restrictions on their activities and had to reformat and adapt their work to the new conditions. This led to an unexpected result: an increase in the number of photographic book publications, not only in Ukraine but also abroad. More than three dozen photobooks were published, half of which were self-published, while the other half resulted from collaborations with publishing houses. This volume of material made it possible to identify and analyze individual authors' approaches and characterize the methods of their creation through the narrative component.

Research Methodology. The study aims to characterize Ukrainian book photographic publications created during the COVID-19 pandemic (2020-2021) through the prism of two classical methods of conveying information using the narrative method: explicit and implicit. The research involves analyzing scientific articles on narrativity in linguistics and examining photobooks by various Ukrainian authors. The methodology includes a review of books published by both Ukrainian and foreign publishing houses and self-published works. The focus is on the narrative, visual, technical, and conceptual components of these photographic book publications.

Results. During the pandemic, Ukrainian photographers actively used explicit and implicit methods of conveying information using the narrative method in their photographic book publications. The explicit method involves clear and direct presentation of information, often used in documentary and reportage genres. The implicit method focuses on hypersexuality and assumptions based on layers of interpretations and associations, requiring active participation and reflection from the viewer. The study highlights the chronology of the development of Ukrainian photography through book publications during the pandemic restrictions and draws interdisciplinary parallels with linguistics and philology in the context of material presentation to the viewer.

Novelty. The novelty of this study lies in its comprehensive analysis of Ukrainian photographic book publications during the COVID-19 pandemic, focusing on the narrative components and their explicit and implicit methods of conveying information. This approach allows for a deeper understanding of the impact of the pandemic on the artistic expression of Ukrainian photographers and their adaptation to new working conditions. The study also explores the interdisciplinary connections between visual art, linguistics, and philology, providing a unique perspective on the narrative techniques used in photobooks.

The Practical Significance. The practical significance of this study is reflected in its potential applications for photographers, artists, and researchers interested in narrative techniques in visual art. By analyzing the explicit and implicit methods used in Ukrainian photographic book publications during the pandemic, this research offers valuable insights into effective narrative strategies in constrained conditions. It also provides a framework for understanding the development of photographic projects and their representation in book form, which can inform future artistic and academic endeavors in the field of visual narratives.

Key words: fine art, photography, photo project, photo book, narrative, book edition, concept, creativity, artistic features, art of the 21 st century.

Надійшла до редакції 23.05.2024 р.

780.614.13-051(477) «2013/2024»

**ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЗАСЛУЖЕНОЇ КАПЕЛИ БАНДУРИСТІВ УКРАЇНИ ІМЕНІ
Г.І. МАЙБОРОДИ В СУСПІЛЬНО-ІСТОРИЧНИХ УМОВАХ 2013-2024 РОКІВ**

Пронь Софія Орестівна – аспірантка кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва,
Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, м. Тернопіль
<https://orcid.org/0000-0001-0567-0792>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.787>
sofia.pron97@gmail.com

Досліджується творча діяльність Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди в умовах суспільно-історичних подій 2013-2024 рр. Виокремлено основні етапи становлення капели в контексті національно-визвольних змагань в Україні; охарактеризовано концертно-гастрольну діяльність капели під орудою головного диригента, народного артиста України Юрія Курача (2013-2024 рр.) та мистецький внесок керівників-диригентів, композиторів-аранжувальників у формуванні виконавського стилю колективу. Акцентується на культурно-мистецькій діяльності капели, пов'язаній з суспільно-історичними подіями 2013-2024 рр. Назвати важливі ансамблеві форми концертно-виконавської діяльності. Систематизовано мистецькі програми, репрезентовані різноманітним жанрово-стильовим репертуаром; простежено співпрацю капели бандуристів з оперними й камерними співаками, композиторами, майстрами художнього слова; проаналізовано приклади спільних проєктів із

громадськими організаціями, музичними колективами, творчими спілками. Доведено, що Національна заслужена капела бандуристів ім. Г. Майбороди популяризує, зберігає національно-культурну спадщину, патріотичні цінності, представляючи бандурне виконавство не лише в Україні, але й за її межами.

Ключові слова: творча діяльність, капела бандуристів, репертуар, музична культура, мистецькі програми, стрілецькі та повстанські пісні, дискографія.

Постановка проблеми. Творчість Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г.І. Майбороди як явища духовної української музичної культури в останні десятиліття досліджується все активніше. Однак концертно-виконавська діяльність капели у період 2013-2024 рр. потребує всебічного аналізу, враховуючи воєнні реалії, що й становить *актуальність* обраної теми.

Аналізуючи становлення та розвиток Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди, виокремлюємо основні суспільно-історичні підмурки її формування. Капела почала свою діяльність у період національно-визвольних змагань (1918-1921 рр.), маючи назву «Кобзарський хор» або «Перша капела кобзарів» (організатор і керівник В. Ємець). У 1925 р., коли Україна увійшла до складу Радянського Союзу, капелу перейменовують – «Перша українська художня капела кобзарів» (кер. – М. Полотай, Г. Андрійчик, консультант – Д. Ревуцький). У 1935 р. відбулося об'єднання Київської та Полтавської капел в одну із назвою – «Державна зразкова капела бандуристів УРСР» (кер. – М. Михайлов (1934-1936 рр.); М. Опришко (1936-1937 рр.); Д. Балацький (1937-1938 рр.); Д. Піка (1938-1941 рр.). Важливо зазначити, що у вересні 1939 р. Державна зразкова капела бандуристів УРСР у складі 36 учасників уперше гастролує з концертами на західноукраїнських теренах.

Під час німецької окупації знову змінилася її назва – «Капела бандуристів ім. Тараса Шевченка» (1941-1944 рр., кер. – О. Дзюбенко, Г. Назаренко, Г. Китастий). Колектив уже у складі 13 бандуристів на чолі з І. Майстренком концертує Волинню. З грудня 1942 по жовтень 1943 р. бандуристи перебували у Німеччині, даючи концерти перед оstarбайтерами. Наприкінці 1943 р. повертаються до України й по серпень 1944 р. гастролують містечками та селами Галичини. І в тому ж, 1944 р., 13 учасників Капели бандуристів ім. Т. Шевченка під орудою Г. Китастого емігрують на Захід.

Бандуристи, які залишилися в Україні, у 1946 р. відновлюють свою творчу діяльність у складі Державної капели бандуристів УРСР під орудою О. Мінківського. Колектив активно гастролує союзними республіками, даючи концерти, навіть виїжджав за кордон. У 1983 р. капела удостоєна звання лауреата Національної премії України ім. Т. Шевченка. 1995 р. – колективу присвоєно ім'я видатного композитора Г. Майбороди, а 1997 р. – капелі надано статус Національної. Відтоді вона іменується як Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди. У різні часи її очолювали О. Мінківський (1946-1974 рр.), Г. Куляба (1974-1977 рр.), М. Гвоздь (1977-2010 рр.), В. Скоромний (2010-2013 рр.).

Останні дослідження та публікації. Розвиток великих виконавських форм (ансамблі й капели бандуристів), етапи становлення та їх специфіки представлені в наукових роботах музикознавців Р. Берези, В. Дутчак, О. Кубік, О. Курочкіна, І. Лісняк, Л. Мандзюк, Н. Морозевич, Т. Слюсаренко, В. Уманця, Я. Черногуза, Л. Яценка та ін. Так, О. Курочкін та А. Фурдичко [3] вивчали особливості фольклорного репертуару ансамблів бандуристів. О. Кубік [2] проаналізувала діяльність Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г. І. Майбороди з позиції її системного функціонування. Вартий уваги літературно-історичний ілюстрований буклет-оповідь Я. Черногуза, в якому розкриваються найяскравіші сторінки творчості Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. І. Майбороди.

Вагомим джерелом інформації став також офіційний сайт та архів Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди (програми, афіші, відгуки в ЗМІ, аудіо- й відеоматеріали виступів), інтерв'ю з учасниками колективу, особисті спостереження авторки за концертною діяльністю капели бандуристів [1]. А також поширення мистецьких програм на платформах соціальних медіа (Facebook, YouTube, TikTok).

Мета статті – проаналізувати творчу діяльність Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. Майбороди та виявити її вплив на різні аспекти культурного, музичного та суспільного життя в Україні під час драматичних подій 2013-2024 рр.

Завдання – розкрити основні аспекти творчої діяльності капели; акцентувати увагу на концертно-гастрольній діяльності колективу у 2013-2024 рр.; простежити співпрацю з діячами музичної культури та майстрами художнього слова; охарактеризувати творчий доробок композиторів-аранжувальників, солістів-бандуристів.

Виклад основного матеріалу. Своєю натхненною працею, високою виконавською майстерністю Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди робить важливий внесок у розвиток бандурного виконавства, розбудову українського національного музичного мистецтва, утверджує високий авторитет і позитивний імідж держави, виступаючи символом національної української музичної культури як в Україні, так і за її межами. За останні десять років творчої діяльності значно виріс

виконавський інструментальний та вокальний рівень бандуристів, ускладнився репертуар у бік глибшої національної спрямованості.

У листопаді 2013 р., коли у центрі Києва жорстоко побили студентів, які вийшли захистити права українців бути у Євросоюзі, це спонукало до народного протесту. На майдані десятки тисяч людей вимагали відставки уряду В. Януковича. Національний дух протестувальників підтримували різні діячі музичної культури: актори, майстри слова, музичні гурти. Дотримуючись давніх кобзарських традицій, на майдан вийшли кобзарі-бандуристи В. Кушпет, Е. Драч, О. Власюк (відомий як Сашко Лірник). В. Лютий неодноразово піднімав бойовий дух піснями зі сцени Революції Гідності. У підземних переходах грали київські вуличні бандуристи (малі ансамблі бандуристів). Перед учасниками Євромайдану виступав гурт «Шпилясті кобзарі» (художній кер. – Я. Джусь). Відрадно, що цей гурт бандуристів з 2014 р. займається потужною волонтерською діяльністю.

Під час Революції Гідності, військових дій в зоні АТО, а також після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну Національна заслужена капели бандуристів України ім. Г. Майбороди, усвідомлюючи свою визначну роль, яка випала їй у цей історичний період, почала працювати для збереження та зміцнення українського національної ідентичності, піднесення патріотичного духу воїнів на фронті, а також серед цивільного населення.

Капела поступово змінює свій репертуар у бік бойового та патріотичного спрямування. Провідною рисою концертної діяльності бандуристів є опора на твори національно-визвольних рухів. Це зразки забутих або маловідомих пісень січових стрільців, вояків УПА та твори сучасних українських композиторів.

Окреслюючи основні аспекти творчої діяльності капели, слід наголосити на змінах, що відбулися. Визначальною рисою колективу є активна концертна діяльність, а саме: заходи приурочені до Дня культури, Дня Конституції України, Дня Прапора, Дня Незалежності, Дня захисника Вітчизни, Дня військ протиповітряної оборони України, Дня Героїв Небесної Сотні. Також бандуристи часто виступали у військових госпіталях, центрах реабілітації воїнів, брали участь у різноманітних культурно-мистецьких проєктах.

Так, благодійні концерти «Творчі митці – воїнам України» відбулися у Центральному військовому шпиталі ЗСУ м. Київ (30 червня 2014; 28-29 червня 2015); м. Бориспіль (26 червня 2014 р.); м. Буча (11 жовтня 2014 р.), до Дня Героїв Небесної Сотні (м. Полтава, 20 лютого 2016 р.), для воїнів АТО в м. Вінниця (23 червня 2018 р.; 5 грудня 2019 р.) [1].

Неординарним був проєкт «Зброя культури», в рамках якого капела розпочала серію концертних виступів перед українськими збройними частинами, формуваннями (з 8 по 13 червня 2015 р.) Культурно-мистецька акція «Сила козацька, слава козацька» складалася з 10 концертів, що відбулися на Донеччині та Луганщині. «Кожен концерт капели стає музичним святом і пробудженням слави й торжества українства, української національної ідеї» [7; 107].

Капела брала участь у культурно-мистецькому проєкті «Національні творчі колективи та театри України – бійцям АТО», даючи концерти для бійців АТО та військових формувань на Донеччині (м. Краматорськ) та Луганщині (м. Северодонецьк). Загалом бандуристи дали 17 благодійних концертів [7; 97].

У квітні 2016 р. капела виступала в донецьких містах Велика Новосілка, Курахове, Волноваха, Маріуполь. У концертах звучали українські народні пісні, твори українських композиторів, інструментальна музика. Були задіяні малі форми капели: оркестрова група, квінтет бандуристів, солісти. Концерти були поширені через медіа та в соціальних мережах.

Показовим став 2017 р. Готуючись до майбутніх поїздок, керівники капели підготували нову концертну програму «О, Україно! О, рідна ненько!», в яку увійшли майже 20 пісень січових стрільців і воїнів УПА. Більшість із них звучали в опрацюванні В. Марунича («Як з Бережан до Кадри», «Зажурились галичанки», «Там під Львівським замком»).

Капела гастролювала в Донецькій, Дніпропетровській та Херсонській областях. У репертуарі прозвучали дві нових пісні «Гей, степами» С. Малюци та «Ми йдемо вперед» Л. Лепкого [7; 98-99].

Ю. Курач, головний диригент капели, значно поглибив національне русло колективу, «культивуючи надбання українських кобзарів – народні думи, історичні та народні пісні, пісні часів визвольних змагань («Я сьогодні від вас від'їжджаю», «Як з Бережан до кадри», «Коли ви вмирали», «Ой у лісі, на полянці», «Засяло сонце золоте», «О, Україно, о рідна ненько»), збагатив колекцію колядок та щедрівок новими маловідомими творами у високопрофесійних обробках В. Грицишина, О. Стадника, Г. Гаврилець» [7; 75].

Репертуар, за словами Ю. Курача, шукали не лише на заході України, тісно пов'язаний з лицарством і народною боротьбою, а збірники з текстами пісень нам передавали зі США, Канади. Артисти-бандуристи, виконуючи пісні національно-патріотичного спрямування були одягнені навіть у сучасну військову форму [8].

Виступи капели мали великий вплив на аудиторію. «Такі концертні програми, як ваша «О, Україно!, О, рідна ненько!», – зазначав академік М. Жулинський, – з особливою силою впливають на відродження національної історичної пам'яті, сприяють національному самоусвідомленню української людини, наповнюють думки і почуття патріотичною енергією і вірою в непереможну боротьбу наших воїнів АТО» [7; 100].

Пам'ятним у мистецькому житті капели був 2018 рік – 100-річчя від Дня її заснування. За сприяння Українського Культурного Фонду колектив провів гастролі обласними, районними центрами і деякими селами України, виступаючи перед цивільним населенням. Концерти відбувалися і в зоні бойових дій на Донбасі. У рамках Міжнародного форуму бандуристів відбувся «історичний концерт, в якому брали участь два споріднених колективи бандуристів – Національна заслужена капела бандуристів України імені Г. І. Майбороди та Українська капела бандуристів ім. Т. Шевченка (Детройт, США) [7; 100-101].

Інколи в концертах були задіяні не лише капеляни, а й волонтери. За спогадами заслуженої артистки України, арт-волонтерки Р. Лоцман: «У 2019 році ми з Академічним оркестром народної та популярної музики Українського радіо створили програму «Під покровом пісні», присвячену Дню захисника України. Концерт транслювався в ефірах Суспільного мовлення, і це так важливо, що звучала наша народна і сучасна музика патріотичного змісту. В залі були присутні військовослужбовці, які співали разом зі мною «Зродились ми великої години». Це було дуже зворушливо... відчувався один посыл – служити мистецтву і людям, які захищають нашу землю від ворога» [5; 82]. У цьому ж концерті Р. Лоцман виконала декілька пісень спільно з капелою бандуристів.

У грудні 2021 р. капела концертувала на Донеччині й Луганщині. Я. Черногуз, учасник капели, зазначав: «Акція засвідчила: такі заходи дають потужний бойовий заряд, піднімають бойовий дух воїнів, виховують почуття патріотизму і власної самотності у душах жителів східних регіонів України» [7; 96-97]. Під час гастролей бандуристи дали 10 концертів.

Із перших днів повномасштабного вторгнення російських військ в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 р., капела стала в лави культурно-мистецького фронту, захищаючи Україну. Учасники колективу дають концерти в підтримку ЗСУ. Доказом того, що Україна вистояла в перші найважчі дні вторгнення, були її поїздки під орудою народного артиста України Ю. Курача з благодійними концертами за кордон. Виступи капели переконували: «Київ вистояв! Народ бореться! Україна буде завжди!».

Відбулося 10 виїзних турів капели за кордон із благодійними концертами, що проходили у Польщі, Угорщині, Чехії, Німеччині, Австрії, Словаччині, Іспанії, Франції. Бандуристи виступали не лише в концертних залах, а й у костелах, на площах міст. Своєю артистичною діяльністю капеляни, як носії української культури, доносили правдиву інформацію про ситуацію в Україні. Слід зауважити, що війна не оминула творчий склад капели. На сьогодні у лавах ЗСУ відстоюють територіальну цілісність та незалежність України 9 артистів-бандуристів капели, серед них Д. Романчук, Т. Козьменко, Г. Нечаєв, В. Трибель, А. Бойченко, О. Слободян, Д. Руденко, М. Пер'ян [7; 138].

Варто відзначити співпрацю капели з українськими естрадними композиторами. Використовуючи нові аранжування естрадних пісень, капела оновлює свій репертуар. У виконанні бандуристів звучали твори Т. Петриненка («Молитва»), А. Кузьменка («Мам» у виконанні солістів Ю. Галібіна та Д. Кузіна), В. Лютого («Меч Арєя», «Їхали козаки по полю»), І. Білозіра на слова М. Ткача («Від Бога наша пісня, наша мова»; «Новорічна»), К. Москальця («На шляху до Вифлеєму»). Сучасну пісню «Синку, мій Синку» (слова і музика В. Гейзера) бандуристи заспівали естрадною манерою.

Заслуговує уваги композиторська діяльність заслуженого артиста України О. Тищенка, який поповнив репертуар капели новими інтерпретаціями на слова Т. Шевченка («Ой три шляхи широкії», «Сирота», «Не завидуй багатому», «Зацвіла в долині»). У мистецькій різдвяній програмі «Нині в нас Різдво» прозвучала пісня «Зимова казка», а під час святкування Дня Матері – пісня «Дорога додому». Творчість класика естради А. Кузьменка внесла нові стилі у музично-естрадне виконавство. А його пісня-хіт «Мам» в інтерпретації бандуристів набула яскравого звучання.

Не зраджуючи традиції капели співпрацювати з відомими митцями та мисткинями, Ю. Курач залучає до концертних програм артистів України (Н. Матвієнко, В. Лук'янець, В. Степову, М. Стеф'юк, С. Чахоян; Т. Штонду, С. Магєру, С. Ковніра, Павла та Петра Приймаків).

Відзначимо, що капела співпрацювала зі заслуженою артисткою України, провідною солісткою Національної опери України Сусанною Чахоян. У її виконанні прозвучали українські народні пісні «Ой ходить сон коло вікон», «Мала мати доню», «У перетику ходила», «Та не однаково мені...», «Ой ти місяцю» (опрацювання М. Гвоздя), «Летів пташок» (опрацювання В. Марунича), «Як я сіно грабала» (опрацювання Б. Дримали), «Чом, чом, чом землі моя» (опрацювання М. Боравського) тощо.

Народні артисти України Т. Шонда та С. Магєра заявили себе як яскраві інтерпретатори музичної Шевченкіани («Бандуристе, орле сизий», «Ой чого ти почорніло», «Гей, літа орел», «Молітись, братія»,

«Ой по горі роман цвіте» (муз. Ігоря Кушплера). «Співпраця, – як зазначає І. Лісняк, – із вищезазначеними камерними та оперними співаками і співачками красномовно свідчить про органічність її функціонування у сфері академічної культури» [4; 164].

Капела залучає у свої концерти також майстрів розмовного жанру. Хочеться відзначити співпрацю з народним артистом України А. Паламаренком та народною артисткою України Н. Крюковою, заслуженим артистом України Б. Лободою, заслуженою діячкою мистецтв С. Корецькою.

Так, А. Паламаренко майстерно читає фрагменти поезій Великого Кобзаря («Іван Підкова», «Чернець», «Розрита могила», «Гайдаки», «І мертвим і живим...», «Кавказ»); Б. Олійника «Трубить Трубіж»; В. Стефаника «Побожна» [7; 68]. У концертній програмі до Дня Матері А. Паламаренко читав твори О. Довженка («Мати», «Зачарована Десна»). У програмі «Сміємося й веселимося» у його виконанні звучали гумористичні етюди П. Глазового («Портретики»), О. Вишині (музичні ілюстрації «Ярмарок» в аранжуванні В. Марунича). Декламацію актора бандуристи підтримували виконанням гумористичних, жартівливих пісень.

Важливою віхою у творчому доробку капели є звітні концерти – підсумок роботи за певний період часу. Традиційною формою поширення бандурного виконавства стали сольні концерти бандуристів із тематичними мистецькими програмами до Різдва: «Ясна зоря всьому світу звістила...», «Нині в нас Різдво»; «Українське Різдво», «Зимова казка». У виконанні артистів звучать чимало традиційних та авторських колядок і щедрівок, пересипаних святковими віншуваннями у «формі віночка» (диригент В. Марунич) [3; 114]. Слід виокремити співпрацю капели з народною артисткою України Н. Матвієнко, яка брала участь у різдвяній програмі, виконавши «Дивная новина», «Ясна зоря», «Щедрик», «Спи, Ісусе, спи», «Днесь поюще», «А в нашого пана» (в дуєті з Р. Походнею).

Поряд із відомими народними артистами були задіяні також молоді талановиті співачки: Я. Ілларіонова («Гой, питалася княжа корона», «Зійшли ангели», «Павочка ходить», «В темну нічку» (у дуєті з О. Нікуліним), «На Різдво Христове» (у дуєті з Д. Кузіним), В. Іваненко («Роздество Твоє, Христе Боже наш», «Павочка ходить»), Ю. Меркудінова («Днесь поюще», «Що то за предиво», «У надії Божа Мати», «В Вифлеємі диво»), С. Павленко («А в нашого пана», «Спас наш народився»), Д. Новицька («Гой питалася княжа корона», «Василева мати»), Т. Журавель («Про Почаївську Божу Матір» (у дуєті з Юрієм Михайлюком), «Через поле широкє»; Рапсодія «Думка»; «Мала мати доню». Капела створила унікальні різдвяні програми, які виходять за рамки традиційних виступів (флешмоби), брала участь у Міжнародному різдвяному фестивалі «Коляда на Майзлях» у м. Надвірна, Івано-Франківська область [1].

Музична шевченкіана як форма концертного виконавства, що постала з кобзарських рецитацій під музику утвердила себе як жанр і сьогодні. До святкування Шевченківських днів капелою були створені такі мистецькі програми: «Світе тихий, краю милий, моя Україно...»; «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля...»; «Борітеся поборете!»; «Над Дніпровою сагою»; «Обіймітеся ж, брати мої», «Та не однаково мені» [1].

Коли на Сході України зривалися снаряди, гинули мирні жителі, мужньо боролися бійці за кожную п'ядь землі, у Києві 9 березня 2023 р. традиційно відбувається концерт «Свою Україну любіть, любіть її... во врем'я люте...». Програму складено за музичними творами на вірші Т. Шевченка, 13 композицій, з яких майже половину написав заслужений артист України О. Тищенко. У цьому проєкті звучала музика К. Стеценка «Гей літа орел» (оркестрування О. Незовибатька, соліст М. Воловоденко); М. Лисенка «Іван Гус» (оркестрування В. Марунича), українська народна пісня «Ой крикнула лебідонька» (опрацювання Г. Майбороди, оркестрування М. Гвоздя). У музичній Шевченкіані брав участь А. Паламаренко. Він прочитав твори «Чигирине, Чигирине», «У нашій раї на землі», «Сон» («У всякого своя доля», фрагменти). Концерт завершила мелодія з кінофільму «Тарас Шевченко. Заповіт».

Зазначимо, що у мистецьких програмах цього періоду звучать не лише твори патріотичного спрямування, що піднімають бойовий дух військових, а й театралізовані постановки жартівливо-гумористичного забарвлення, що підносять настрій як військовим, так і цивільному населенню. Так, до прикладу, у театралізованих дійствах звучать українські жартівливі пісні в опрацюванні В. Марунича: «Ой служив я в пана» (у виконанні солістів Т. Козьменка та О. Савчука), «З сиром пироги» (за участі солістів В. Трибеля, В. Дорожинського, М. Пер'яна), «Мав я раз дівчиноньку» (за участі солістів О. Нікуліна та В. Дорожинського). Цікаві опрацювання народних пісень з ускладненням інструментального супроводу, змінами темпоритму, динаміки та модуляціями звучать у виконанні капели під орудою молодого, висококваліфікованого диригента О. Борака.

Капела культивує і традиційні народні інструменти (бандура, колісна ліра). Концертно-виконавський репертуар С. Захарця на старосвітській бандурі включає інструментальну композицію «Невільничий ринок у Кафі» та пісню «Одарочка» Г. Хоткевича, «Віночок українських народних мелодій», баладу «Про Бондарівну» (опрацювання для соло В. Кушпета; аранжування для капели і

соліста В. Маруніча), а в супроводі колісної ліри – «Через поле широкее», «По всьому світу стала новина») [7; 82-83].

Колектив провів низку концертів: ювілейних – до 130-річчя від дня народження засновника Київської капели бандуристів Василя Ємця; до 120-річчя від дня народження Данила Піки, керівника капели бандуристів 1938-1941 рр.; концерт «Грай, моя бандуро!», присвячений 90-річчю від дня народження композитора О. Білаша; концертів-присвят – до Дня військово-морських військ Збройних Сил України, у якому вшанували українських воїнів-захисників та пам'ять відомого українського оперного співака В. Сліпака; благодійних концертів, у яких вшановували пам'ять загиблих у війні з російськими загарбниками, зокрема громадського діяча Р. Ратушного.

Для капели характерні такі мистецькі заходи, як концерти циклу «Пісенна Україна» («На зорі мене, мамо, збуди», «Україна є, Україна буде») та «Вечори пам'яті», які приурочені відомим діячам української музичної культури – І. Козловському (2015 р.), Б. Шарварку (2016 р.), П. Моравському (2016 р.), М. Гвоздю (2017 р.), М. Лисенку (2017 р.).

Важлива форма творчої діяльності капели – участь у гала-концертах фестивалів, конкурсів: III Відкритому конкурсі-фестивалі українського слова «Відлуння душі», присвяченому пам'яті відомої української поетеси Наталії Коломієць у м. Гола Пристань, Херсонська область; XII Всеукраїнському дитячому фестивалі бандуристів «Таврійські зустрічі» у Скадовську, Херсоні, Гола Пристань (26–29 червня 2019 р.); фестивалі музичного мистецтва «Маріуполь Класік» (вересень 2019 р.); у заключному фестивалі «Золота осінь» у Білій Церкві (2021 р.) [1].

Важливими для духовного та професійного збагачення молоді став концерт для студентів Таврійського університету та київських школярів «Київ мій – весна моя», у якому прозвучали пісні українських композиторів про Київ.

Капела створює можливості для молоді розвивати свої музичні таланти та сприяє їхньому професійному зростанню. Часто у концертах брали участь юні виконавці дитячих та молодіжних ансамблів бандуристів. Так, до прикладу, на одному з концертів у Тернополі разом із капелою виступав зразковий ансамбль бандуристів Острівської музичної школи (кер. – Л. Атаманчук). Відрадно, що до концертів залучаються навіть учні Студії при Національній заслуженій капелі бандуристів України ім. Г. І. Майбороди (кер. – Т. Лобода). Капела співпрацює не лише з професійними колективами, але й із народними аматорськими колективами (чоловічий вокальний гурт «Козацькі джерела»). Разом із капелою виступав Ансамбль народної музики «Рідні наспіви» Національної філармонії України (кер. – Ю. Карнаух) [1].

Підсумком творчої діяльності Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. І. Майбороди є низка аудіо- й відеозаписів концертів, програм для фондів українського національного радіо, флешмоб до Дня Добровольця [6].

За досліджуваний період Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди випустила чимало CD компакт-дисків, серед яких «Різдво з капелою бандуристів України» (2013 р.), «Козацька слава» (2014 р.), «Скарби української народної пісні» (2014 р.), «Світе тихий, краю милий, моя Україно...» (2014 р.), «Нині в нас Різдво!» (2015 р.), «Рідна мати моя» (2015 р.), «Українські народні пісні» (2015 р.), «Шевченко в піснях» (2017 р.), «Слава Україні» (2018 р.), «Кобзарська Січ», «Від Бога наша пісня...» (2022 р.), «Зимова казка» (2022 р.). Особливою гордістю є компакт-диски «Сила козацька, Слава козацька», «Пісні визвольних змагань» (2023 р.).

Висновки. Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди будучи потужним колективом, який своєю творчістю формував і підтримував національний дух українського народу, відіграла надзвичайно важливу роль у найдраматичнішому періоді для України 2013-2024 рр.

Під час Революції Гідності патріотичний дух українців підтримували різні музичні колективи, відомі співаки, а також кобзарі В. Кушпет, Е. Драч, С. Лірник, В. Лютий, гурт бандуристів «Шпилясті кобзарі», київські вуличні бандуристи.

Коли в 2014 р. почалися військові дії у зоні АТО, капела активізувала свої гастрольні поїздки у Донецьку та Луганську області з метою збереження та зміцнення української національної ідентичності, піднесення патріотичного духу як для бійців і бійчинь, так і для цивільного населення. З благодійними концертами «Творчі митці – воїнам України» капела виступала у військових шпиталях ЗСУ. Низку концертів бандуристи дали для бійців АТО та військових формувань на Донеччині, беручи участь у культурно-мистецькому проєкті «Національні творчі колективи та театри України – бійцям АТО». Концерти капели мали великий вплив на слухачську аудиторію. Мистецька програма «О, Україно! О, рідна ненько!» сприяла національному самоусвідомленню, наповнюючи серця воїнів АТО патріотизмом і вірою в перемогу.

На Міжнародному форумі бандуристів (2018 р.) відбулася історична подія, бо в концерті взяли участь два споріднених колективи бандуристів – Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди та Українська капеля бандуристів ім. Т. Шевченка (м. Детройт, США).

До участі в концертах капели залучалися й волонтери. Так, у концертній програмі «Під Покровом пісні», присвяченій Дню захисника України, арт-волонтерка Р. Лоцман разом із бандуристами виконала декілька пісень.

Із перших днів повномасштабного вторгнення російських військ в Україну капела не залишила культурно-мистецького фронту. Її поїздки з благодійними концертами за кордон гласили: «Київ вистояв! – Україна буде завжди!».

Капела залучала до концертних програм відомих композиторів, співаків і співачок, майстрів художнього слова, талановиту молодь та дитячі колективи бандуристів. Не зраджуючи своїм традиціям, капела створила низку мистецьких програм до Різдва, музична Шевченкіана, до Дня Матері, вечори-пам'яті, концерти-присвяти. Традиційною стала участь у гала-концертах, фестивалях, конкурсах.

Цінним для Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г.І. Майбороди є аудіо- й відеоматеріали, які зберігають її творчий доробок у досліджуваний період.

Список використаної літератури

1. Архів Національної заслуженої капели бандуристів України ім. Г. І. Майбороди. *Ф. № П-37. Оп. № 5. 967 од.*
2. Кубік О. Є. Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. Майбороди: історія функціонування та пріоритетні засади творчості. *Вісник Нац. акад. керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журн.* 2023. № 3. С. 270-275.
3. Курочкін О. В., Фурдичко А. О. Музичний народний пласт в академічному бандурному виконанні сучасної України. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку.* Напря́м : Мистецтвознавство. Рівне : РДГУ, 2017. Вип. 24. С. 112-119.
4. Лісняк І. Академічне бандурне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Київ : ІМФЕ ім. М. Рильського, 2019. 254 с.
5. Лоцман Р. Переможемо з піснею! Щоденник арт-волонтера. Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2022. 248 с.
6. Національна заслужена капела бандуристів України ім. Г. І. Майбороди. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Черногуз Я. Кобзарська Січ : До 105-річчя Національної заслуженої капели бандуристів України імені Г.І. Майбороди. Київ : КВІЦ, 2023. 228 с. : іл.
8. Шот М. Генеральний директор – художній керівник Національної заслуженої капели бандуристів України імені Георгія Майбороди, професор, народний артист України Юрій Курач: «Наші концерти – не лише пісні в сучасних обробках, а й гарне видовище». *Урядовий кур'єр*, 17 груд., 2022. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/generalnij-direktor-hudozhnij-kerivnik-nacionalnoy/>

References

1. Arkhiv Natsionalnoi zasluzhenoï kapely bandurystiv Ukrainy imeni H.I. Maiborody. *Fond No P-37. Opy No 5. 967 od.*
2. Kubik O. Ye. Natsionalna zasluzhena kapela bandurystiv Ukrainy im. H. Maiborody: istoriia funktsionuvannia ta priorytetni zasady tvorchosti. *Visnyk Natsionalnoi akademii kerivnykh kadrov kultury i mystetstv: nauk. zhurnal.* 2023. No 3. S. 270-275.
3. Kurochkin O.V., Furdychko A.O. Muzychnyi narodnyi plast v akademichnomu bandurnomu vykonanni suchasnoi Ukrainy. *Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhy rozvytku. Napriam: Mystetstvoznavstvo.* Rivne : RDHU, 2017. Vyp. 24. S. 112-119.
4. Lisniak I. Akademichne bandurne mystetstvo Ukrainy kintsia XX – pochatku XXI stolittia: monohrafiia. Kyiv : IMFE im. M. Rylskoho, 2019. 254 s.
5. Lotsman R. Peremozhemo z pisnei! Shchodennyk art-volontera. Korsun-Shevchenkivskyy : FOP Maidachenko I.S., 2022. 248 s.
6. Natsionalna zasluzhena kapela bandurystiv Ukrainy imeni H. I. Maiborody. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
7. Chornohuz Ya. Kobzarska Sich: Do 105-richchia Natsionalnoi zasluzhenoï kapely bandurystiv Ukrainy imeni H.I. Maiborody. Kyiv : KVITS, 2023. 228 s.: il.
8. Shot M. Heneralnyi dyrektor – khudozhnii kerivnyk Natsionalnoi zasluzhenoï kapely bandurystiv Ukrainy imeni Heorhiia Maiborody, professor, narodnyi artyist Ukrainy Yurii Kurach: «Nashi kontserty – ne lyshe pisni v suchasnykh obrobkakh, a y harne vydovyshe» Uriadovy kur'ier 17 hrudnia, 2022. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/generalnij-direktor-hudozhnij-kerivnik-nacionalnoy/>

CREATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL HONORED BANDURIST CAPELLA OF UKRAINE NAMED AFTER H.I. MAIBORODA IN THE SOCIO-HISTORICAL CONTEXT OF 2013-2024

Pron Sofiia – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, PhD student of the Department of Musicology and Methodology of Musical Art

This study investigates the creative activity of the National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H. Maiboroda within the socio-historical context of 2013-2024. The research outlines the key stages of the capella's development in the context of the national liberation struggle in Ukraine. It characterizes the concert and touring activities of the capella

under the direction of chief conductor, People's Artist of Ukraine Yuriy Kurach (2013-2024), and the artistic contributions of artistic directors and conductors, composers and arrangers in the formation of the ensemble's performance style. The study emphasizes the capella's cultural and artistic activities, which are closely connected with the socio-historical events of 2013-2024. It also identifies significant ensemble forms of concert performance activity. The artistic programs are systematized, representing a diverse genre and stylistic repertoire. The cooperation of the bandura players' capella with opera and chamber singers, composers, and masters of the spoken word is traced. Examples of joint projects with public organizations, musical groups, and creative unions are analyzed in this study. It concludes that today, the National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H. Maiboroda is recognized as a musical collective that popularizes and preserves national cultural heritage, promotes patriotic values, and represents bandura performance both in Ukraine and abroad.

Key words: creative activity, bandurist capella, repertoire, musical culture, artistic programs, riflemen's and rebel songs, musical Shevchenkiana, discography.

780.614.13-051(477) «2013/2024»

CREATIVE ACTIVITY OF THE NATIONAL HONORED BANDURIST CAPELLA OF UKRAINE NAMED AFTER H.I. MAIBORODA IN THE SOCIO-HISTORICAL CONTEXT OF 2013-2024

Pron Sofiia – Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, PhD student of the Department of Musicology and Methodology of Musical Art

The concert and performance activities of the National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H.I. Maiboroda during the period 2013-2024 require comprehensive analysis, taking into account the war realities, which underscores the relevance of the chosen topic.

The capella's creative work was analyzed from various aspects of its systematic functioning, including performance forms, stages of development, and repertoire features. *The objective* is to analyze the creative activities of the National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H.I. Maiboroda and to study its impact on various aspects of cultural, musical, and social life in Ukraine during the dramatic events of 2013-2024. General scientific methods such as source study, descriptive, and analytical methods were used to achieve this goal.

Main body. The capella's creative activity during the investigated period is closely connected with historical events that took place and are ongoing in Ukraine: the Revolution of Dignity, military actions in the ATO zone, and the full-scale invasion on February 24, 2022. The article emphasizes new artistic programs and projects created by the capella in 2013-2024; it highlights concert and performance activities in the Donetsk and Luhansk regions, and, since the full-scale invasion, trips abroad. The capella's repertoire is thoroughly characterized, highlighting collaboration with prominent figures in musical culture, various musical bands, including youth and children's bandura ensembles.

Conclusions. The National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H.I. Maiboroda, being a powerful ensemble that formed and supported the national spirit of the Ukrainian people through its creativity, played an extremely important role during the most dramatic period for Ukraine from 2013 to 2024. During the Revolution of Dignity, the patriotic spirit of Ukrainians was supported by various musical groups, famous singers, and kobzars such as Volodymyr Kushpet, Eduard Drach, Sashko Lirnyk, Vasyl Liutyi, the bandura ensemble «Shpyliasti Kobzari», and Kyiv street bandurists. When military actions began in the ATO zone in 2014, the capella intensified its tour activities in the Donetsk and Luhansk regions. The capella's activities are represented in various artistic programs, projects, national and international festivals. The capella involved well-known composers, singers, masters of the spoken word, talented youth, and children's bandura ensembles in its concert programs. Remaining true to its traditions, the capella created a number of artistic programs for Christmas, musical Shevchenkiana, Mother's Day, memorial evenings, and tribute concerts. Valuable for the National Honored Bandurist Capella of Ukraine named after H.I. Maiboroda are the audio and video materials that preserve its creative achievements during the investigated period.

Key words: creative activity, bandurist capella, repertoire, musical culture, artistic programs, riflemen's and rebel songs, musical Shevchenkiana, discography.

Надійшла до редакції 28.10.2023 р.

УДК 130.2:17.035.3:[7.041.7+821.161.2'06-1

АВТОРСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ГЛИБИННИХ СМИСЛІВ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

У ХУДОЖНЬО-ПОЕТИЧНОМУ КОНТЕКСТІ [рец. на альбом «Заквітчана Україна» Ірини Кузьмицької та Ольги Шкири. Кузьмицька І. (2023). *Заквітчана Україна: альбом* / Ірина Кузьмицька, Ольга Шкира. 2-ге вид. доп. та перероб. Переяслав : Фокус – Медіа, 31 с., мал.].

Мольдерф Тетяна Михайлівна – доктор філософії, викладачка сольного співу кафедри музичного мистецтва і методики навчання, Університет Григорія Сковороди в Переяславі, м. Переяслав

<https://orcid.org/0000-0002-3059-3770>

DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v48i.788>

molderf.t.m@gmail.com

Ретроспективний огляд авторського альбому «Заквітчана Україна» виявив глибокий культурологічний його зміст, в широкому діапазоні якого віддзеркалилась духовна сутність української нації з її ціннісними традиціями,